

SPOLOK
PRIATEĽOV
TURZOVKY

ROČNÍK III.

SPOLKOVÝ HLÁSNIK

č.2 (251)

Pripravil: DRAHOMÍR VELIČKA

KURIÓZNY POMNÍK

alebo

Pripomienka dvoch nejestvujúcich štátov

V minulosti sa už o pomníku M. R. Štefánika, ako sa dnes nazýva, neraz písalo. Korpus pomníka bol postavený ešte v roku 1896 ako tzv. miléniový, ako spomienka na 1000. výročie príchodu Maďarov do Karpatskej kotliny a zaujatie vlasti. Po rozpade Rakúsko-Uhorska v roku 1918, bol v polovici nasledujúceho roka pomník upravený do podoby pripomínajúcej vznik Česko-Slovenska. O niekoľko rokov neskôr naň pribudla busta generála M. R. Štefánika. Tú v priebehu rokov vystriedalo slovenské trojvršie i červená hviezda, aby sa naň opäť po desaťročiach

vrátila. Udalosť, pri ktorej sa pomník prvý raz zmenil, sa udiala 15. augusta 1919. Presný opis slávnosti nám zanechal v rukopise jeden z jej priamych účastníkov, legionár slúžiaci v čs. légiách vo Francúzsku, čatár Štefan Gažák. Jeho správa bola zrejme pripravená na odoslanie do redakcie niektorých dobových novín. V záujme autenticity sme do pôvodného textu autora vstupovali len minimálne. Takýmto spôsobom chcel Š. Gažák informovať o tomto turzovskom podujatí. Jeho správa má názov:

Zdarila slávnosť v obci Turzovka (Trenč. stolica)

Obec Turzovka prechádzala v svojom kruhu už po niekoľko rokov pomník 1000-ročného prisťahovania sa Maďarov do nášho krásneho Slovenska a tiež i pomník svojej panovačnosti a otročenia slovenského ľudu. Iný národ iste by takéto pomníky nestaval v ukrajenej zemi, ani by svojho otrokárkeho ducha nekládol na obdiv, lebo by vedel, že príjde raz doba, kde i iní ľudia by mohli vidieť to, čo Božská i ľudská spravodlivosť zakazuje, totiž svévole otročiť národ len preto, že nechcel sa podrobiť zbabelej sláve a úskočnostiam jeho vládcu. No Maďari boli hrdí i na svoje zverstvá, oni všetky slzy, útrapy a preklínania slovenského ľudu vliali do takýchto pomníkov a tie okrášlili zlatými nápismi, ktoré hlásali Maďarom 1000-ročné jubileum a slávu na Slovensku, Slovákovi 1000-ročné utrpenie a iným národom, ktoré sa o spravodlivosti Maďarov presvedčili 1000-ročné maďarské pokrytectvo. ... Slovenské stisky sa uvoľnili a dostali sa ku sluchu spojencom a tí srútili prvý a najnebezpečnejší pomník Maďarov, ich 1000-ročnú, drzú panovačnosť a nám nehali dokončiť tie menšie pomníčky, ale tiež tak zrupnelé a tak mnoho hovoriace o 1000-ročnej minulosti ich pánov.

Takýto pomníček je i v obci Turzovke, ktorý obyvatelia so žiaľom v srdci museli trpieť vo svojom kruhu. No tento žiaľ nebol večný a Turzovčania sa dočkali tej radoslivej chvíle, že tento „postrach spravodlivosti“ môžu raz zrútiť. Ako slávnostne sa Maďari chystali postaviť svoj pomník ku pokore slovenského ľudu, tým slávnostnejšie s čistým srdcom plným spravodlivosti a uznania pripravovali sa Turzovčania ku odstráneniu ich potupy. A obnoviť slovenským nápisom na znamenie oslobodenia

slovenského národa spod tisícročného jarma maďarského. Deň tento si určili na 15. srpna, a tiež i vzorne a slávnostne previedli. Slávnosť, kerá bola dvojakeho významu a práve preto tým viac znázorňuje ich radosť pre oslobodenie Slovenska a zničenie maďarskej nadvlády, že ju oslavovali na deň, ktorý im je najmilejší, najdražší, na ktorý deň vydržiať, odkedy len Turzovka stojí, hody, je to deň Nanebevzatia Panny Márie. Nuž tento deň bol iste milý a významný, a preto Turzovčania si povolali popredných rečníkov a národných pracovníkov zďaleka na túto slávnosť, nuž ale ako sa dalo očakávať pri tak vážnych a nutných terajších prácach, povolani neprišli, ale zato hostia nám milí prišli až z Čiech, Moravy, potom zo Žiliny, Bytče a Čadce. Návšteva bola krásna i z okolitých dediniek, a preto i sprievod bol veľmi zdarilý. O 2. hodine vyšiel sprievod zahajený jazdou, nasledujú chlapci a diev-

čence nar. krojoch so zástavkami, ďalej dorost zo Žiliny, bratia sokoli, sokolky a hostia z Frenštátu. Ku sprievodu sa pripojili aj hostia prišli so zvláštnym vlakom hore spomenutých miest a tiahol sa obcou ku pomníku. V sprievode hrala sokolské pochody vojenská hudba z Trenčína. Tam zaspieval spevácky sbor tunajšej vojenskej posádky domobrany pod riadením nadporučíka Rezača pieseň „Kto sú Boží bojovníci.“ Potom privítal obecnosť tunajší pán hlavný notár Ludovít Janota. Oduševnenými slovami vysvetlil význam tejto slávnosti a význam toho pomníku, ktorý má slúžiť ke cti a chvále celého národa slovenského. Po jeho reči zahrála Trenčianska vojenská hudba našiu hymnu „Nad Tatrou sa blýska,“ po hudbe vystúpil na rečníšte mladý a ohnivý pracovník na poli národnom Dr. Adolf Staneček, ktorý zobrazil utrpenie slovenského národa počas tisícročného panovania maďarskej

nadvlády, vylíciac význam toho pomníku pričom tiež povzbudzoval naše sokolstvo k činnosti. Nato zahrála hudba „Kde domov můj.“ Ďalej prehovoril veliteľ tunajšej posádky v mene bratov vojakov, pán nadporučík Rezač, spomínajúc o našich spoločných bojoch za hranicami a uisťoval obecnosť ku ďalšej spravodlivej ochrane i naďalej. Hudba zahrála „Hej Slované.“ Po hudbe prehovoril legionár Š. Gažák pripomínajúc tisícročné utrpenia a prenasledovania slovenského národa, volal ľud k pevnej dôvere a spoločnej práci, ktorá nás očakáva a ktorá sa musí previesť k šťastlivejšej budúcnosti slovenského národa a republiky Československej. Zatím hudba opakuje „Hej Slované,“ po ukončení hudby, odebrali sa celý zástup ľudu na cvičište, za krásneho počasia, za hlučného pochodu trenčianskej hudby hrne sa biely prúd cvičencov, 4. domobranecký pluk cvičia prostné, pekne prevedené za búrlivého potlesku odchádzajú z cvičišťa. Nato vchádza na cvičište 8-členný prúd nášeho podrostu zo Žiliny, ktorí si získali veľkú pochvalu u obecnosti a boli odmeňovaní hromovými potleskami. Po nich nastupujú sokoli z Frenštátu, cvičia na hrazde, načo posádka domobrany cvičí na bradlách. Jejich pekné vrcholové cviky dosiaľ tu nevidané,

boli odmeňované búrlivými potleskami, nadšenie obdivujúceho zhromaždeného na 5000 ľudu. Po tomto tunajšie dámy od anglického Červeného kríža previedli z malými deťmi rozmanité hry, a tak podľa ceny ich odmeňovali, za čo im vrúcna vďaka. Taktiež aj tým, ktorí obetovali svoj čas a svoje námahy, jako p. Ján Tkáčik, p. J. Menkyna a Dr. Adolf Staneček. A tiež i mnohí a mnohé iné, síce tamojšie, za jejich ochotu privolať všetkým trikrát na zdar.

Správa o priebehu slávnosti odhalenia obnoveného pomníka, ktorý od tých čias pripomína vznik Česko-Slovenska (to už medzičasom taktiež nejestvuje), patrí svojim obsahom i výrazovými prostriedkami (občas aj s nárečovými výrazmi) k typickým dobovým prejavom. Opakujú sa v nej všeobecné frázy o tisícročnom útlaku, jarme a maďarskej nadvláde, ktoré síce mohli auditorium burcovať, ale historicky neobstoja. Nič to však nemení na zaujímavosti tejto správy, ktorá nám opisuje pomerne presný priebeh udalosti – slávnosti v Turzovke, tú máme navyše dokreslenú aj priamou dobovou fotografiou. Takéto spojenie slova i obrazu spred 100 rokov je pre nás ozajstnou raritou.

DVESTOROČNÁ KAPLNKA

Pri príležitosti 200. výročia postavenia kaplnky Panny Márie Škapuliarskej v Turzovke-Predmieri, si chcú tamojší obyvatelia v spolupráci s farnosťou i našim Spolkom dôstojne pripomenúť túto významnú udalosť. V priebehu januára a februára už prebehli prvé roko-

vania, z ktorých vzišiel už i prvý programový návrh. Ten sa bude naďalej dolaďovať a cizelovať, aby bolo na nedeľu 19. júla všetko pripravené. Najnovšie sa začalo pripravovať logo celého podujatia, ktoré bude vizuálne sprevádzať všetky aktivity podujatia.

DROBNÍČKY

V druhom februárovom týždni vyšiel nový Informačný bulletin Spolku (č. 41), ktorý bol následne poštou distribuovaný do poštových schránok všetkých členov. Tých, ktorí ho nedostali, prosíme, aby nás kontaktovali telefonicky či e-mailom a nahlásili aktuálnu adresu, na ktorú im bulletin budeme môcť zaslať.